

GEDDEEL DE TOE KOMST

SP **VOORSTELLEN VOOR PARTICIPATIE,
EMANCIPATIE EN INTEGRATIE**

GEDEELDE TOEKOMST

VOORSTELLEN VOOR PARTICIPATIE, EMANCIPATIE EN INTEGRATIE

**Samenstelling:
Sadet Karabulut
Ronald van Raak**

© SP, juni 2008. Concept

SP-Tweede Kamerleden Sadet Karabulut en Ronald van Raak

Foto's Arie Versluis

VOORWOORD **GEDEELDE TOEKOMST**

Al sinds jaar en dag komen mensen van elders in Nederland wonen en werken. Dat heeft bijgedragen aan onze welvaart en ontwikkeling. De meeste mensen die ooit naar hier kwamen, hebben hun plek in onze samenleving gevonden. 'Zij' zijn 'wij' geworden: we gaan samen naar school, zijn burens, collega's en geliefden geworden. Maar het is niet allemaal rozegeur en maneschijn. Niet iedereen heeft de kans gekregen - of genomen - om zijn of haar plek in de samenleving te vinden. Migranten zijn vaker lager opgeleid en hebben minder kans op passend werk. Zij zijn vaker arm, en dat heeft weer gevolgen voor de toekomst van hun kinderen. Sommige nieuwkomers blijven te lang vreemden in de samenleving en voelen zich niet thuis. In onze samenleving moeten we samen leven, willen we iedereen een optimale kans geven om te bouwen aan zijn of haar geluk.

Integratie komt van twee kanten. In dat besef moet iemand die van elders naar hier komt, zich openstellen voor de waarden en de cultuur van de maatschappij waarvan hij of zij deel wil uitmaken. Wie erbij komt hoort zich te houden aan de rechten en plichten die hier voor iedereen gelden. Maar wij hebben ook allemaal de plicht om een goede integratie mogelijk te maken. Door niemand achter te stellen, iedereen gelijke kansen te geven en hard op te treden tegen elke vorm van discriminatie. En door goede voorwaarden te scheppen voor opleiding, wonen en werk.

Integratie, participatie en emancipatie kunnen niet worden afgedwongen, maar wel worden bevorderd. In deze nota doen we daarvoor een groot aantal concrete voorstellen. We realiseren ons dat verdere invulling en uitvoering van deze voorstellen afhangt van de omstandigheden. Die variëren per landsdeel, tussen stad en platteland, tussen de steden onderling en zelfs binnen de steden waar veel migranten wonen. Vooral in de grotere steden zijn de verhoudingen de afgelopen dertig jaar sterk veranderd. Daarom is overal maatwerk geboden.

Commentaar en suggesties zijn van harte welkom - en vooral concrete initiatieven om samen deze voorstellen in de praktijk te brengen. Onze verschillende afkomst is een feit, onze gedeelde toekomst evenzeer.

Juni 2008,

Sadet Karabulut
Ronald van Raak

SP.

INHOUD

Inleiding: Tijd voor oplossingen	7
1 Samen leven in Nederland.....	11
2 Samen spreken in Nederland.....	13
3 Samen leren in Nederland	15
4 Samen wonen in Nederland	21
5 Samen werken in Nederland.....	27
En nu: Samen verder	31

INLEIDING: TIJD VOOR OPLOSSINGEN

De globalisering brengt mensen met elkaar in contact. Dat is mooi. Maar de huidige economische globalisering, waarin de vrije markt bepaalt wie kansen krijgt en wie niet, heeft ook tot gevolg dat mensen huis en haard moeten verlaten. Dat is slecht. Volgens de Verenigde Naties zijn er wereldwijd 25 miljoen mensen in beweging, bijna net zoveel als het aantal inwoners van Nederland en België samen. Naar schatting 150 miljoen mensen leven in een ander land dan het land van geboorte.

Een deel van de migranten is op de vlucht voor geweld, onderdrukking of natuurrampen. Een groot deel van hen is simpelweg op zoek naar een beter leven. Zij kunnen geen bestaan opbouwen in hun eigen land, of willen een betere toekomst voor hun kinderen. Meer dan één miljard mensen leeft onder de armoedegrens, en moet rondkomen van minder dan één euro per dag. De armoede houdt de migratiestromen op gang. Elke dag slaan duizenden Afrikanen op de vlucht voor honger en uitzichtloosheid. Met grote risico's voor eigen leven proberen zij via Spanje en Italië het welvarende Europa binnen te komen, om hier geld te verdienen. Duizenden Oost-Europeanen trekken naar West-Europese landen om hier te werken. Aangeemoedigd door werkgevers en Europese regeringen verlaten zij hun familie en vrienden.

Globalisering en migratie: mooie droom, harde praktijk

Sommige bedrijven in Nederland staan te trappelen om goedkope arbeidskrachten uit het buitenland in dienst te nemen. Legaal, maar ook illegaal. Zoals overal ter wereld, leven en werken ook in Nederland illegalen. Deze groepen werknemers werken vaak onder erg slechte omstandigheden en voor een veel te laag loon. Ook legale arbeidsmigranten zijn meestal goedkoper dan Nederlandse werknemers en drukken daardoor de lonen. Werknemers worden op deze manier tegen elkaar uitgespeeld. Arbeidsmigratie is doorgaans geen uitdrukking van vrijheid, maar van ongelijkheid. Dat veel mensen zich gedwongen voelen om hun thuis te verlaten is voor verre weg de meeste van hen een persoonlijk drama. En ook voor de samenleving waar zij deel van uitmaakten een slechte zaak.

Naast laag opgeleide, goedkope arbeidskrachten, willen Nederlandse bedrijven ook meer gebruik maken van zogenaemde 'kennismigranten'. Dit zijn hoogopgeleide werknemers uit niet-Europese landen, die worden geworven om hun kennis en talenten in te zetten voor ons land. Het vertrek van dit type migranten is erg nadelig voor de landen van herkomst. Door deze braindrain kampen landen in Afrika, maar ook in het oosten van Europa, met een toenemend gebrek aan goed opgeleid personeel. In Polen sluiten ziekenhuisafdelingen omdat het personeel naar West-Europa is vertrokken. Bij de opbouw van hun economie hebben landen juist de mensen nodig die nu het eerste vertrekken. In Nederland verdwijnt door deze arbeidsmigratie de noodzaak om serieus werk te maken van onderwijs en innovatie en worden juist migranten die werk hebben gevonden extra beconcurrerd. Dit scheidt nieuwe problemen en nieuwe tegenstellingen.

Veelkleurig Nederland

Op het Eurovisiesongfestival 2008 werd ons land vertegenwoordigd door Hind Laroussi. Marco Borsato zingt de sterren van de Nederlandse hemel. Ibrahim Afellay en Otman Bakkal zijn bij PSV onze eigen talenten temidden van een exotische verzameling buitenlandse voetballers. Wie in het buitenland snel aan de praat wil komen, begint over Gullit, Rijkaard en Davids. Kader Abdolah en Mohammed Benzaïkour behoren tot onze beste schrijvers. Onze cabaretiers Jörgen Raymann en Javier Guzman laten ons lachen. En onze toekomstige koningin heet Maxima. Nederland is veelkleurig.

Wie is 'allochtoon?'

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gebruikt de woorden 'autochtoon' en 'allochtoon'. Iemand is allochtoon als 'ten minste één ouder in het buitenland is geboren'. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen mensen die zélf in het buitenland zijn geboren (de eerste generatie) en mensen die in Nederland zijn geboren (de tweede generatie).

Nederland heeft 16,4 miljoen inwoners. 3,2 miljoen mensen zijn 'allochtoon', de rest noemen we 'autochtoon'. 1,7 miljoen burgers komen oorspronkelijk uit een niet-westerse land. Van deze niet-westerse allochtonen behoort tweederde tot de vier 'klassieke herkomstgroepen': Turken, Marokkanen, Surinamers en Antillianen.

(Bron: CBS)

Minder goed opgeleid

Om een goede kans te maken op werk of een vervolgopleiding hebben jongeren een 'startkwalificatie' nodig. Van de autochtone jongeren slaagt op dit moment 23 procent er niet in om een startkwalificatie te halen. Bij Turkse jongeren is dit 37 procent en bij Marokkaanse jongeren 44 procent. Van de jonge Surinamers haalt 52 procent geen startkwalificatie, van de Antillianen 60 procent.

(Bron: Sociaal Cultureel Planbureau, SCP)

Minder snel aan het werk

Allochtone Nederlanders komen minder gemakkelijk aan een baan. In 2006 had 67 procent van de autochtone Nederlanders een betaalde baan, tegen 47 procent voor Nederlanders met een niet-westerse afkomst. In datzelfde jaar was 22 procent van de jongeren van niet-westerse afkomst werkloos. Onder de overige jongeren was dit 9 procent. Wél is er sprake van een verbetering. In vergelijking met tien jaar geleden hebben meer Nederlanders van niet-westerse afkomst een baan en is de werkloosheid aanzienlijk lager.

(Bron: SCP)

Vaker arm

30 procent van de huishoudens van niet-westerse afkomst leeft onder de armoedegrens, tegenover 8 procent van de rest van de bevolking. Van de niet-westerse allochtonen is 25 procent afhankelijk van een uitkering, bij de rest is dat 9 procent. Allochtone Nederlanders hebben daarnaast veel vaker een laagbetaalde baan of een tijdelijke flexbaan.

(Bron: SCP)

Vaker radicaal?

Gemeenten die problemen hebben met radicale jongeren, zeggen meer last te hebben van rechts-radicalisering dan van islamitische radicalisering. In een onderzoek in opdracht van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, waaraan 75 gemeenten deelnamen, meldden gemeenten 27 gevallen van rechts-radicalisme en 8 gevallen van islamitische radicalisering.

(Onderzoek door het COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, 2008.)

Afname groei niet-westerse migranten

In Nederland wonen 1,7 miljoen niet-westerse migranten. De groei van de eerste generatie was in 2004 teruggelopen tot vrijwel nul en is sinds 2005 licht negatief. De tweede generatie neemt minder snel toe dan voorheen, maar groeit met drie procent nog wel relatief sterk. Hierdoor groeit het aandeel niet-westerse migranten nog steeds. Sinds 2001 is het aantal mensen dat naar Nederland kwam gedaald, terwijl het aantal mensen dat vertrok is toegenomen. Het aantal asielzoekers is de laatste jaren sterk gedaald.

(Bron: SCP)

Nederlandse politiek: weinig oog voor de problemen

In het verleden zijn altijd mensen van buiten in Nederland komen werken. Vanaf het midden van de vorige eeuw kwamen de 'gastarbeiders', vooral op verzoek van bedrijven die niet bereid waren om te investeren in innovatie en personeel en liever met goedkoop personeel van elders hun winst op peil hielden. Nederland sloot hiervoor contracten af met landen zoals Spanje en Italië en later met Turkije en Marokko. De landen van herkomst werkten graag mee, niet in de laatste plaats om de eigen werkloosheidscijfers te drukken. De mensen die destijds naar Nederland kwamen waren vaak ongeschoold en zouden na een aantal jaren weer terugkeren naar hun moederland.

Vanaf de jaren tachtig werd steeds duidelijker dat een groot deel van de arbeidsmigranten zich permanent in Nederland zou vestigen. Steeds meer mensen lieten hun gezin overkomen. Daardoor konden zij niet langer in pensions wonen, maar hadden ze een eigen woning nodig. Basisscholen kregen te maken met leerlingen die de Nederlandse taal nauwelijks spraken.

Onder invloed van de globalisering zijn vooral migranten met een lage opleiding naar Nederland gekomen, maar door diezelfde internationale ontwikkelingen veranderde de aard van de werkgelegenheid in ons land. De industriële maakeconomie werd geleidelijk vervangen door een hoogwaardige diensteneconomie. Industriële bedrijven en hele bedrijfstakken, zoals de textielindustrie en de scheepsbouw, verdwenen naar lagelonenlanden. In de metaalnijverheid en de elektrotechnische industrie werden de overalls van het lager geschoolde personeel vervangen door de overhemden van de beeldschermwerkers. Samen met het laag-opgeleide deel van de oorspronkelijke bevolking, waren migranten de eerste slachtoffers van de snel groeiende werkloosheid. Dit proces werd nog versneld door de uitbreiding van de Europese Unie. Een groot deel van de overtollig geworden mensen werd via afvloeiingsregelingen geloosd in het sociale vangnet, de werkloosheidswet, de bijstand en vooral de WAO. Dit bracht vervolgens een discussie op gang over de betaalbaarheid van de sociale voorzieningen.

Mede door de snelle terugloop van het aantal productiebanen kwam in de tweede helft van de jaren tachtig de arbeidsmigratie tot stilstand. In plaats daarvan groeide de migratie door gezinshereniging. Deze nieuwkomers beheersten nog niet de taal en wisten over het algemeen weinig van de nieuwe samenleving waarin ze terecht kwamen. Veel van deze migranten gingen wonen in de wijken waar ook hun voormalige landgenoten woonden, ook omdat er geen andere keuze was. De sociale nieuwbouw nam af, de bouw van duurere koopwoningen nam toe. Hierdoor concentreerden migranten zich in een beperkt aantal wijken van (middel)grote steden, waar ook andere groepen met een zwakke sociaaleconomische positie woonden. Politici en beleidsmakers hebben al die jaren weinig oog gehad voor de problemen in deze wijken.

Doof voor kritiek

SP'ers, die actief waren in de buurten, werden al snel geconfronteerd met de integratieproblemen. In 1983 bracht de SP de brochure *Gastarbeid en Kapitaal* uit. Hierin vroeg de partij aandacht voor de taalproblemen van gastarbeiders en hun gebrek aan deelname aan de samenleving. De SP werd destijds door vertegenwoordigers van andere linkse partijen beschuldigd van nationalisme en xenofobie. De voorstellen die de partij destijds deed, zoals vrijwillige spreiding en het aanbieden van taalcursussen, zijn ondertussen gelukkig gemeengoed geworden, ook bij andere linkse partijen.

Falend integratiebeleid

Politici hebben jarenlang discussies over de problemen met de integratie taboe verklaard. Pogingen van de SP om het debat aan te gaan, botsten op verzet van vooral PvdA en GroenLinks. Daardoor werden deze problemen overgelaten aan rechts. Eind jaren negentig vroeg VVD-voorman Bolkestein aandacht voor de schaduwkanten van de multiculturele samenleving en hij bracht daarmee het debat opnieuw op gang. Paul Scheffer schreef vervolgens in 2000 over *'Het multiculturele drama'*. De partij van de vermoorde politicus Pim Fortuyn behaalde in mei 2002 een verkiezingsoverwinning door de integratieproblemen op de politieke agenda te zetten. De nieuwe Tweede Kamer stemde vervolgens in september 2002 in met een voorstel van Jan Marijnissen om grondig onderzoek te doen naar het falen van het integratiebeleid. Dit leidde in 2003-2004 tot een parlementair onderzoek.

Tot in de jaren tachtig was het beleid van de regering gericht op terugkeer van de migranten. Om dit proces te vergemakkelijken moesten nieuwkomers vooral de 'eigen identiteit' behouden. In de Nota Buitenlandse Werknemers (1970) stelde de toenmalige regering: 'Nederland is geen migratieland, ons land heeft behoefte aan nieuwe arbeidskrachten en het te voeren beleid gaat uit van de behoefte aan vreemde arbeidskrachten.' In de *Minderhedennota* (1983) maakte de regering het 'integreren met behoud van de eigen identiteit' tot uitgangspunt van het beleid.

De parlementaire commissie die op initiatief van de SP het integratiebeleid onderzocht, concludeerde in januari 2004 dat het beleid, zoals dat de afgelopen dertig jaar in Nederland is gevoerd, heeft gefaald. Veel migranten hebben hun weg gevonden in de Nederlandse samenleving, maar dit is meer ondanks dan dankzij het integratiebeleid. Een goede integratie is vooral de prestatie van de migranten zélf, én van de

samenleving die hen heeft opgevangen. De meeste politieke partijen erkennen nu dat het tekort aan mogelijkheden voor inburgering en de achtteloosheid waarmee de segregatie werd geaccepteerd verkeerd zijn geweest. Maar de nieuwe inzichten hebben nog geen einde gemaakt aan de problemen.

Het parlementaire onderzoek

De tijdelijke commissie onderzoek integratiebeleid, die in 2002 op initiatief van de SP werd ingesteld, concludeerde in 2004 in haar rapport *Bruggen Bouwen* dat de overheid het belang dat migranten de Nederlandse taal moeten leren niet heeft onderkend. Ook stelt de commissie dat er te weinig contact is tussen autochtonen en allochtonen, door het laten ontstaan van 'witte' en 'zwarte' wijken en scholen. Veel migranten zijn daarom onvoldoende op de hoogte van de geschreven en ongeschreven regels van de Nederlandse samenleving. De commissie pleit voor spreiding van scholen en wonen. De criminaliteit in de achterstandswijken moet worden aangepakt en de werkloosheid onder migranten worden bestreden.

Tijd voor oplossingen

We kunnen de problemen niet langer negeren. Na het falende integratiebeleid van de afgelopen dertig jaar moet nu eindelijk een einde worden gemaakt aan de toenemende segregatie in onze samenleving. Integratie, participatie en emancipatie moeten weer meer kansen krijgen. We mogen niet meer weggijken en passief toezien hoe de tweedeling de samenleving onder spanning zet. Het beleid van de afgelopen decennia heeft bijgedragen aan een verdere verwijdering. We spreken nog steeds niet één taal. En leren, wonen en werken nog steeds niet genoeg samen. Politici als Wilders en Verdonk grijpen dit politiek falen aan om te 'bewijzen' dat samenleven niet mogelijk is. Hun beweringen dat de oorzaken vooral gelegen zijn in religieuze en culturele verschillen, belemmeren de integratie en zetten mensen tegen elkaar op. Het is tijd voor oplossingen. Een beter Nederland is alleen mogelijk als we zorgen dat iedereen kan meekomen en kan bijdragen. Daarbij moet de overheid als hoedster van het algemeen belang haar verantwoordelijkheid nemen.

Menselijke waardigheid, gelijkwaardigheid en solidariteit zijn de kernwaarden van de SP. Die waarden worden volgens onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau breed gedeeld in de Nederlandse samenleving. De noodzaak van participatie, het belang van emancipatie en de bescherming van de burgers en de rechtsstaat zijn daar uitwerkingen van. Dit zijn volgens ons de uitgangspunten voor een beter integratiebeleid (hoofdstuk 1). Als we samen willen leven moeten we ook dezelfde taal spreken. Iedere nieuwkomer moet via een passende taal cursus en een inburgeringstraject op maat op het goede spoor worden gezet en ook daarna de kans krijgen om de kennis van de taal en de samenleving te verbeteren (hoofdstuk 2). Integreren begint op het schoolplein. Door voor iedereen toegankelijk onderwijs en een actief spreidingsbeleid van allochtone en autochtone kinderen willen we verdere segregatie in het onderwijs voorkomen (hoofdstuk 3). Integreren doe je ook in de buurt. We doen voorstellen om de gettovorming aan te pakken en gemengd wonen te bevorderen (hoofdstuk 4). Het hebben van werk voorkomt een leven in armoede, draagt bij aan het zelfrespect van mensen, en voorkomt dat kinderen in armoede moeten opgroeien. Daarom doen we voorstellen om de positie van allochtone Nederlanders op de arbeidsmarkt te verbeteren. (hoofdstuk 5).

1 SAMEN LEVEN IN NEDERLAND

Een samenleving kan het zich niet veroorloven dat mensen met de rug naar elkaar toe staan. We hebben alle Nederlanders hard nodig, om van ons land een veilig, welvarend en prettig land te maken. Het betrekken van alle burgers bij de opbouw en uitbouw van de samenleving is geen luxe, maar een noodzaak. Wie welvaart en welzijn voor 16 miljoen Nederlanders wil garanderen, moet ervoor zorgen dat iedereen meedoet en de talenten van mensen niet onbenut blijven.

De aanslagen van 11 september 2001 in New York en de daaropvolgende oorlogen in Afghanistan en Irak, en in ons eigen land de moorden op Pim Fortuyn (mei 2002) en Theo van Gogh (november 2004), hebben de samenleving extra onder spanning gezet. De toon in het integratiedebat is verhard en heeft nogal wat mensen van elkaar vervreemd. We voeren na 2001 steeds minder een integratiedebat, en steeds meer een religiedebat. Maar integratie, participatie en emancipatie zijn meer dan een probleem van cultuur. Zij zijn vooral een kwestie van gelijke kansen en onderling respect. En het besef dat al die verschillende Nederlanders een gedeelde toekomst hebben.

Een kwestie van cultuur?

Tot 2002 leek het taboe om te spreken over de verschillen in religieuze en culturele achtergrond van mensen. Daardoor werden problemen onvoldoende onderkend en aangepakt. Sindsdien is de slinger echter doorgeslagen naar de andere kant en lijken integratieproblemen alleen nog maar een kwestie van cultuur. Dat helpt ons ook niet verder. De integratiediscussie spitst zich steeds meer toe op de rol van de islam. Van de ongeveer 3,2 miljoen migranten in Nederland zijn zo'n 750.000 mensen moslim. Dat is vijf procent van de totale bevolking. Bovendien is deze groep mensen heel divers. De helft van de Nederlandse moslims gaat nauwelijks naar de moskee, zoals veel katholieken en protestanten ook weinig naar de kerk gaan. De meeste gelovigen huldigen gematigde opvattingen over de rol van religie in de samenleving. Fundamentalistische opvattingen bestaan ook, maar worden slechts door een kleine minderheid aangehangen. Sommige politici wekken ten onrechte de indruk dat we 'overstroomd' worden door moslims. En ze vergeten dat ook moslims gewone Nederlanders zijn, naast katholieken, protestanten en niet-religieuze Nederlanders.

Het is goed om te discussiëren over overeenkomsten en verschillen in religie en cultuur. Maar discussiëren is iets anders dan elkaar verketteren. Westerse superioriteitsgevoelens en religieus fundamentalisme passen niet in een verdraagzame samenleving als de onze. Een cultuur van minachting van de democratische verworvenheden van onze samenleving moeten we bestrijden. Het verbale geweld waarmee de afgelopen jaren door zowel islamitische fundamentalisten als radicaalrechtse politici de discussie over de islam in Nederland is gevoerd is contraproductief. Het heeft de angsten van mensen alleen maar vergroot. De integratie heeft daardoor een deuk opgelopen.

Hetzelfde wereldbeeld

Politici als Rita Verdonk en Geert Wilders, maar ook vertegenwoordigers van andere partijen, zien integratie vooral in termen van religieuze strijd. Dit is de gedachte van de 'clash of civilizations', die populair is bij de neoconservatieven rondom George Bush: elk land heeft in hun opvatting een nationale cultuur, die is gebaseerd op religieuze uitgangspunten. Individuen zouden onlosmakelijk zijn verbonden met die cultuur. Deze verschillende religieuze culturen zouden niet vreedzaam naast elkaar kunnen bestaan. Mensen met een islamitische achtergrond zijn in die opvatting wezensvreemd aan ons land en kunnen zich alleen aanpassen als zij hun religie afzweren. Daarmee lijken deze politici hetzelfde wereldbeeld te hebben als de moslimfundamentalisten die zij bestrijden.

De lat steeds hoger

Het integratieproces van Rotterdamse Turken en Marokkanen is de afgelopen jaren gewoon voortgeschreden, alle politieke turbulentie en maatschappelijke discussies ten spijt. Desondanks lijkt, vooral in de beleving van autochtonen, de onderlinge culturele afstand gegroeid. Beoordeeld naar objectieve maatstaven is dit niet of hooguit op enkele onderdelen het geval, maar Turken en Marokkanen ervaren deze ontwikkeling alsof de lat voor hen steeds hoger wordt gelegd. In reactie hierop neigen sommige Turken en Marokkanen ertoe om zich sterker af te zetten tegen hun omgeving. Sommigen zoeken hun heil in isolement, anderen in een grotere actiebereidheid. In dit polarisatieproces gaan ze steeds meer nadruk leggen op radicale aspecten van de 'eigen' identiteit.

(Bron: *De lat steeds hoger*, Han Entzinger en Edith Dourleijn, 2008)

Onze uitgangspunten

Iedereen heeft recht op zijn of haar eigen geloofsovertuiging. Het verbieden van gebedshuizen en religieuze boeken treedt in het wezen en eigen geweten van mensen. Het schofferen van burgers door hun loyaliteit tegenover de samenleving in twijfel te trekken, hun geloofsopvattingen te diskwalificeren en hun heilige boeken 'fascistisch' te noemen, is onaanvaardbaar. Het creëren van eerste- en tweederangs burgers verdraagt zich op geen enkele wijze met onze waarden en normen. Discrimineren van burgers vanwege hun afkomst of geloof is in strijd met de Grondwet en kan niet met een beroep op de vrijheid van meningsuiting worden weggepoetst.

Maar vrijheid van religie is evenmin een vrijbrief voor misstanden en voor inbreuk op andere grondrechten. We kunnen niet accepteren dat mensen uit naam van hun religie anderen achterstellen en in hun burgerrechten belemmeren. Mannen die hun vrouwen onderdrukken en thuis opsluiten, moeten op hun wangedrag worden aangesproken. Zij kunnen zich niet verschuilen achter hun religieuze opvattingen. Mensen die zeggen aan het werk te willen, maar zich niet wensen aan te passen aan redelijke eisen over taal, kleding en gedrag, maken zich ongeloofwaardig. Mensen die met geweld dreigen tegen anderen die hun mening niet delen, moeten worden aangepakt. Het lastig vallen van vrouwen en discrimineren van homoseksuelen vloekt met de gelijkwaardigheid in ons land. We kunnen niet toestaan dat religies worden misbruikt om gelovigen geld uit de zak te kloppen. Of dat scholen misbruik maken van subsidies. De vrijheid van religie is een groot goed, maar iedereen is ook gebonden aan de overige wetten en regels van de samenleving.

In het integratiedebat zouden we de volgende uitgangspunten moeten hanteren:

- **Menselijke waardigheid, gelijkwaardigheid en solidariteit zijn kernwaarden waarop onze beschaving is gebaseerd.** Die kernwaarden horen ook centraal te staan in het integratiedebat.
- **Bescherming van de burgers en de rechtsstaat** We hebben wetten en regels waaraan iedereen zich moet houden, juist omdat ze de burgerrechten van iedereen beschermen. Discriminatie wegens religie, afkomst, geslacht, etniciteit, seksuele geaardheid of handicap is verboden en moet actief worden bestreden. Voor laksheid of wegstijven van burgers en bestuurders is geen plaats. Nieuwkomers genieten dezelfde vrijheden als alle andere Nederlanders. Maar wie hier woont, moet ook bereid zijn om zich aan te passen aan de nieuwe samenleving waarvoor hij of zij heeft gekozen.
- **De noodzaak van participatie** Wie in Nederland wil leven moet ook deelnemen aan de samenleving, hier kunnen leren, wonen en werken. Dat is in ieders voordeel. Deze participatie wordt in de praktijk ernstig bemoeilijkt door achterstand en achterstelling. Participatie betekent dat we met elkaar omgaan. Daarvoor is voldoende kennis nodig van de Nederlandse taal, maar ook van de gewoonten en ongeschreven regels van de samenleving. Participatie vereist echter ook dat ruimte wordt gemaakt, zodat nieuwkomers kunnen meedoen. Alleen dan krijgt iedereen een gelijkwaardige kans.
- **Het belang van emancipatie** Integreren is iets heel anders dan 'assimileren'. Miskenning van het eigen verleden en de eigen afkomst kan juist leiden tot vervreemding en wrok. Emancipatie is een langdurig proces, dat vooral door nieuwkomers zelf moet worden doorlopen. Die emancipatie heeft de beste kans van slagen als we de omstandigheden creëren waardoor nieuwkomers er zo snel mogelijk bij kunnen horen. Zodat zij Turkse Nederlanders, Marokkaanse Nederlanders, Chinese Nederlanders kunnen worden.

2 SAMEN SPREKEN IN NEDERLAND

Als we samen willen leven, moeten we ook dezelfde taal spreken. Het belang om goed Nederlands te leren is vooral door politici lange tijd onderschat. Ook toen allang duidelijk was dat de gastarbeiders die vanaf 1965 naar Nederland kwamen zich hier permanent zouden vestigen, nam de overheid niet de verantwoordelijkheid voor het overbruggen van de taal- en cultuurkloof. Dit werd overgelaten aan de nieuwkomers zélf. Dat was een grove misser, die veel ellende heeft veroorzaakt, maar waarvoor nog niemand de verantwoordelijkheid heeft genomen. Pas in 1995 kwam de overheid mondjesmaat met inburgeringcursussen, waaraan ook nog eens van alles mankeerde. Ondertussen is het leren van de taal wél een belangrijk onderdeel geworden van de inburgering. Dit is vastgelegd in de Wet inburgering buitenland en in de Wet inburgering Nederland. Maar de middelen die we ervoor inzetten schieten nog tekort, zeker als we het vergelijken met de eisen die we aan 'normaal' onderwijs stellen. Te weinig personeel, te weinig ondersteuning en te weinig controle.

De Wet inburgering buitenland verplicht mensen die naar Nederland komen om vooraf een beperkte woordenschat te leren. Migranten afkomstig uit andere landen van de Europese Unie en 'kennismigranten' die goed Engels spreken zijn van deze verplichting uitgezonderd. Dat is discriminatie. De Wet inburgering Nederland regelt de verdere inburgering van nieuwkomers na de vestiging in ons land, waaronder het leren van de taal. Ook migranten die al langer geleden naar Nederland zijn gekomen kunnen een inburgeringscursus volgen. Maar tussen kunnen en doen zit nog een veel te groot gat.

Opleiding en taalvaardigheid

Eén op de twee Turken en één op de drie Marokkanen blijft moeite houden met het Nederlands. Ongeveer een kwart tot een derde van de Turken en Marokkanen spreekt nooit Nederlands met hun kinderen en met hun partner is dit nog minder het geval. Een goede (vooral schriftelijke) taalvaardigheid in de taal van het land van herkomst heeft bij de eerste generatie een gunstig effect op de beheersing van het Nederlands. Voor de tweede generatie geldt dit niet meer.

(Bron: SCP)

Het verschil tussen papier en werkelijkheid

Op papier is de afgelopen jaren een aantal stappen gezet om alle migranten op een basisoniveau Nederlands te leren. In werkelijkheid zijn de achterstanden en de problemen bij de inburgering echter enorm. In 2007 hadden 60.000 mensen aan een inburgering moeten beginnen, in werkelijkheid was dat minder dan de helft. Het door minister Verdonk ingevoerde systeem van aanbesteding heeft geleid tot een heilloze versnippering van het cursusaanbod en een vernietiging van opgebouwde kennis. Inburgering is geen zaak van de markt, maar een verantwoordelijkheid van de overheid. Dat moet eindelijk eens worden erkend. Anders blijft het fout lopen.

Onze voorstellen

- Inburgeringsonderwijs moet plaatsvinden onder verantwoordelijkheid van goed gekwalificeerde en uitgeruste non-profit onderwijsinstellingen, die kunnen zorgen voor continuïteit en een passend onderwijsaanbod.
- Inburgeringcursussen horen te voldoen aan hoge kwaliteitseisen. Een taal en een samenleving leren snappen is buitengewoon moeilijk. De cursussen moeten bij voorkeur dicht bij huis worden gegeven, in de eigen buurt, bijvoorbeeld op een basisschool, in een buurthuis, of op een ROC. Deelnemers kunnen ook kennismaken met instellingen in de buurt, zoals scholen, consultatiebureaus, maatschappelijk werk, jeugdzorg en sportverenigingen.

- Inburgeraars met kinderen in de leerplichtige leeftijd krijgen, in overleg met de school, extra kennis van het Nederlandse onderwijssysteem en de mogelijkheden om hun kinderen te helpen.
- De cursusgroepen worden zorgvuldig samengesteld, met verschillen in startniveau en achtergrond van de cursisten.
- Het cursusaanbod wordt groter, zodat migranten niet alleen elementaire kennis van het gesproken Nederlands krijgen, maar ook kunnen doorleren om een hoger niveau te halen, waarna ze eventueel kunnen instromen in het reguliere onderwijs.
- Er komen meer mogelijkheden om taalonderwijs te volgen via TV, radio en Internet.
- Inburgering wordt gratis voor alle allochtone Nederlanders, per saldo worden kosten bespaard als burgers zich beter kunnen redden in de Nederlandse maatschappij.

Geen financiële drempels

In Zaanstreek heeft de SP-wethouder ervoor gezorgd dat er geen financiële drempels zijn bij de inburgeringscursussen. Als een inburgeraar tachtig procent van de lessen volgt en deelneemt aan het examen, vervalt de eigen bijdrage. Reiskosten of een medisch onderzoek om beperkingen te laten vaststellen worden vergoed.

Weg met de vrijblijvendheid

We moeten af van vrijblijvendheid en laksheid. Met de verplichte inburgering moeten we hetzelfde omgaan als met de leerplicht. Dit is een wettelijke plicht, die in het belang is van iedereen. Met onderwijs en inburgering geven we mensen de kans zichzelf te ontwikkelen en voor zichzelf te zorgen. We geven ze ook de kans om deel te nemen aan de samenleving en een bijdrage te leveren. Het spreken van de taal is daarvoor onontbeerlijk, maar ook slechts een begin.

Onze voorstellen

- Taal- en inburgeringscursussen zijn niet vrijblijvend. Deelnemers aan de inburgering die de kantjes er vanaf lopen worden daarop aangesproken, op een vergelijkbare wijze als nu gebeurt bij de leerplichtcontrole.
- De kwaliteit van de inburgering moet omhoog, zodat deelnemers zien dat er echt in hun toekomst wordt geïnvesteerd.
- Inburgering levert vooral veel op als de cursussen direct nut hebben voor de deelnemers. Daarom moet er een goede afstemming zijn met het zoeken van werk.
- Inburgeringscursussen worden verbeterd door gebruik te maken van de ervaringen van oud-deelnemers.
- Oudere migranten (55+) krijgen de mogelijkheid om een inburgeringscursus te volgen, maar worden hiertoe niet verplicht.

3 SAMEN LEREN IN NEDERLAND

Samen naar school gaan is het beste begin van een succesvolle integratie. In Nederland hebben mensen de vrijheid om gebruik te maken van openbaar onderwijs, maar ook om scholen te stichten met een specifieke religieuze achtergrond. In de praktijk kunnen deze 'bijzondere scholen' - rooms-katholieke, protestants-christelijke en islamitische scholen - de integratie echter beperken, omdat ze kinderen van elkaar apart houden. Als we nu niets doen, zal de tweedeling in het onderwijs verder toenemen. Voorkomen moet worden dat de vrijheid van onderwijs een vrijbrief wordt voor segregatie. Gemeenten en scholen moeten snel een actief spreidingsbeleid gaan voeren, zodat kinderen de kans krijgen samen naar school te gaan. Ook zijn investeringen nodig in voorschoolse programma's. Leerlingen moeten gemakkelijker kunnen doorstromen en het vmbo moet leerlingen meer op maat kunnen opleiden.

'Zwarte' en 'witte' scholen

Een 'zwarte school' is een school met meer dan de helft niet-westerse migrantenleerlingen. Bijna één op de tien scholen in het basisonderwijs en in het voortgezet onderwijs is een zwarte school. In de grote steden is ongeveer de helft van de scholen zwart.

De segregatie in het onderwijs is voor een belangrijk deel het gevolg van de ongelijke verdeling van niet-westerse migranten over de woonwijken. Door de schoolkeuze neemt de segregatie verder toe. In het voortgezet onderwijs wordt de segregatie bijvoorbeeld versterkt doordat migranten en niet-migranten jongeren respectievelijk vaker naar het vmbo en naar havo/vwo gaan.

Scholen zijn zeker niet altijd een afspiegeling van de wijk waarin ze staan. In Rotterdam is 30 procent van de basisscholen in vergelijking met de omliggende wijk te zwart, 18 procent van de scholen is te wit. In Utrecht is maar 31 procent van de basisscholen een goede afspiegeling van de wijk.

(Bron: SCP)

Gemengd naar school: door mensen geweld

'De 462 Turkse en Marokkaanse Nederlanders met wie we intensief spraken hebben geen blad voor de mond genomen om ons bij te praten over hun kijk op hun eigen situatie en over de integratie in het algemeen.

Hoewel de meeste deelnemers op zich tevreden zijn met hun woning en de school van de kinderen, geeft een groot deel aan te willen verhuizen, om zo in een meer gemengde wijk terecht te komen en daarmee de kans op een gemengde school voor hun kinderen te vergroten. Het belang van de kinderen wordt daarbij door de meeste deelnemers aan ons onderzoek als doorslaggevend genoemd. In de Randstad is die behoefte nog groter dan in kleinere gemeenten, wat waarschijnlijk te maken heeft met de hogere mate van concentratie van wonen en scholen in de grootste steden van ons land.

Gemengd wonen en gemengd naar school gaan zijn zaken die volgens het overgrote deel van onze gesprekspartners eigenlijk vanzelfsprekend zouden moeten zijn in de Nederlandse samenleving.

Gemengd wonen vergroot de kans om contact met autochtone Nederlanders te leggen en vergroot de eigen ontwikkelingsmogelijkheden en die van de kinderen. Gemengde scholen worden door vrijwel iedereen verre geprefereerd boven de 'zwarte' school.

Gemengd wonen en scholen zijn zaken waarvoor, althans volgens de overgrote meerderheid van de Turkse en Marokkaanse Nederlanders die wij ernaar vroegen, de overheid zich veel actiever zou moeten inzetten dan nu het geval is. Gemengd wonen en scholen zijn beslist geen taboes voor Turkse en Marokkaanse Nederlanders, maar veeleer voorwaarden om daadwerkelijk het integratieproces te bevorderen.'

(Wetenschappelijk Bureau van de SP, *Hoe gaat het? Turkse en Marokkaanse Nederlanders aan het woord*, Rotterdam 2003, p. 35.)

Vrijheid van onderwijs is geen vrijbrief voor segregatie

Discussies over gemengd onderwijs lopen vaak stuk op artikel 23 van de Grondwet, waarin de 'vrijheid van onderwijs' is vastgelegd. Dat moet veranderen. Door een acceptatieplicht worden scholen voor alle leerlingen algemeen toegankelijk. Ouders behouden de vrijheid om een school te stichten, maar leerlingen mogen niet meer vanwege hun (religieuze) achtergrond worden geweigerd.

De grondwettelijke vrijheid van onderwijs stamt uit 1917, toen de 'confessionelen' (rooms-katholieken en protestanten) het recht kregen op geld voor eigen scholen, naast de openbare scholen. Als gevolg daarvan gingen kinderen naar de school van hun eigen 'zuil': rooms-katholiek, protestants-christelijk of openbaar. Sinds de ontzuiling vanaf de jaren zestig zijn de bijzondere scholen met een religieuze achtergrond echter verwaterd: 95 procent van alle scholen is alleen nog in naam 'bijzonder' en heeft ondertussen leerlingen met een verschillende achtergrond. Slechts 5 procent van de scholen is nog wel zuiver in de leer: dit zijn vooral de strenge gereformeerde en reformatorische scholen.

Artikel 23 van de Grondwet maakt het ook mogelijk om islamitische scholen te stichten. Daar wordt maar erg weinig gebruik van gemaakt. Van alle kinderen van wie de ouders moslim zijn, zit 94 procent op een 'andere' school, openbaar, katholiek of protestant. Op dit moment zijn er in Nederland ruim 40 islamitische scholen. Deze scholen zijn tot nu toe 'zwarte' scholen. Vrijwel alle moslims die Nederland nu telt, hebben immers een niet-westerse afkomst. De meeste bijzondere scholen hebben in hun reglementen staan dat ze ook leerlingen toelaten met een andere achtergrond. En dat doen ze ook. Er zijn echter ook voorbeelden van bijzondere scholen die hun grondslag gebruiken om kinderen met een andere religieuze achtergrond te weren. Dit werkt de segregatie in de hand.

Daarom moeten alle scholen een acceptatieplicht krijgen. Hiervoor hebben SP, PvdA, GroenLinks en D66 een wetsvoorstel ingediend. Dit voorstel is echter door het kabinet Balkenende IV (CDA, PvdA, Christen-Unie) in de ijskast gezet. Scholen moeten een grote vrijheid hebben om het onderwijs zélf in te richten, zoals Jenaplanscholen, Montessorischolen en Vrije Scholen. Scholen zouden echter niet meer op religieuze gronden leerlingen mogen weigeren. Wijziging van artikel 23 van de Grondwet is een lange weg. Om de segregatie in het onderwijs nu tegen te gaan moeten er direct maatregelen worden genomen.

De segregatie in het onderwijs is voor een belangrijk deel het gevolg van de segregatie in het wonen. Maar er zijn ook 'zwarte' en 'witte' scholen in gemengde wijken, terwijl scholen hier bij uitstek een afspiegeling van de wijk zouden moeten zijn. Veel ouders zijn voorstander van gemengde scholen, maar willen daar niet in hun eentje voor opdraaien. Zolang overheden niet hun verantwoordelijkheid nemen voor spreiding binnen het onderwijs, kiezen ouders voor een school met 'ons soort mensen'. Spreiding in het onderwijs mogen we echter niet op het bordje schuiven van de ouders. Gemeenten moeten bindende afspraken maken met scholen. Uitgangspunt hierbij is het opleidingsniveau van de ouders.

Onze voorstellen

- Alle scholen krijgen een acceptatieplicht, afwijzing op grond van een andere levensbeschouwing kan niet meer.
- Elke gemeente maakt samen met de scholen en randgemeenten een concreet plan, waarin afspraken worden gemaakt om gemengd onderwijs te bereiken. In gemengde wijken dient de school een afspiegeling te zijn van de wijk.
- In dit plan worden in ieder geval dubbele wachtlijsten ingevoerd. Elke basisschool hanteert twee wachtlijsten: één voor leerlingen met een achterstand, en één voor leerlingen zonder achterstand.
- Hierbij worden ook afspraken gemaakt over een vast inschrijfmoment en een maximale schoolgrootte. Op deze manier wordt een evenredige verdeling van achterstandsl leerlingen over alle scholen mogelijk.
- Als een school doelbewust weigert om medewerking te verlenen aan het gemeentelijke plan om de segregatie te bestrijden, kan de overheidsbekostiging worden verminderd of stopgezet.
- Afspraken over een maximale schoolgrootte kunnen ook een middel zijn tegen de 'witte vlucht'. Niet-gemengde scholen krijgen geen toestemming om uit te breiden ten behoeve van witte leerlingen die buiten hun wijk wonen.
- Ouders worden beter voorgelicht over de mogelijkheden van schoolkeuze en de (vrijwillige) ouderbijdragen worden gemaximeerd.
- De gewichtenregeling is nodig om achterstandsl leerlingen beter te begeleiden, maar mag geen financiële prikkel zijn om een 'zwarte' school te worden. Daarom krijgen scholen die erin slagen om gemengd te worden een bonus.
- De huidige gewichtenregeling wordt aangepast en mede gebaseerd op de taal die de ouders spreken.

- Scholen krijgen extra middelen om ouders een taal cursus te laten volgen en bij het leerproces van hun kind te betrekken.
- Als daar vraag naar is wordt goed en gratis leerlingenvervoer geregeld naar de dichtstbijzijnde gemengde school.

Basisscholen zijn rijp voor spreiding

'Het basisonderwijs speelt een belangrijke rol in het tegengaan van segregatie tussen allochtone en autochtone Nederlanders. De SP heeft met een enquête onder basisscholen in (middel)grote gemeenten gevraagd of en hoe zij de toenemende segregatie zouden willen bestrijden. Ruim vijfhonderd scholen hebben meegewerkt aan de enquête.

Bijna alle scholen, 95 procent van de openbare en rooms-katholieke scholen, en 90 procent van de Protestants Christelijke scholen, zijn van mening dat in een gemengde wijk de basisschool gemengd hoort te zijn. Het aantal gemengde scholen neemt echter af tegenover een toename van witte en zwarte scholen. Meer dan 80 procent van de respondenten meldt dat er 'witte vlucht' in zijn gemeente is. Ruim 55 procent van de scholen geeft aan dat de school geen afspiegeling is van de wijk. Gemeenten doen weinig tegen deze ontwikkeling. Maar liefst 86 procent van de scholen geeft aan dat de gemeente het witter en zwarter worden van scholen op zijn beloop laat. Toch willen scholen graag dat de samenstelling gemengd is. 80 procent wil graag dat autochtone en allochtone kinderen samen naar school gaan. Dat willen niet alleen de openbare scholen, maar ook 80 procent van de PC- en 80 procent van de RK-scholen is ervoor. Alleen de orthodoxe scholen zijn tegen (4 procent).'

(Fenna Vergeer, Muriël Bosman, en Harun Güven (SP-Tweede Kamerfractie) Samen aan de basis. Uitkomsten van de enquête over zwarte en witte scholen, Den Haag 2005, p. 27-28.)

Spreiden in de praktijk

Rotterdam kent al jaren een school waar met dubbele wachtlijsten wordt gewerkt. De Pijler in Rotterdam-Zuid probeert op deze manier een naar haar opvatting ideale mix van 60 procent niet-migranten en 40 procent migranten leerlingen te bereiken. Volgens directeur Reitsma krijgen migranten kinderen op deze manier een breder taalaanbod en niet-migranten kinderen een breder cultuuraanbod.

Meer voorscholen

De taalachterstand van kinderen moet zo vroeg mogelijk worden opgespoord en aangepakt. Voor al deze kinderen horen goede voorschoolse programma's voorhanden te zijn. De voorschool is bij voorkeur gratis, om onnodige hindernissen voor deelname te vermijden.

Onze voorstellen

- De samenwerking tussen voorschool, peuterspeelzaal en kinderopvang moet worden verbeterd, zodat kinderen de juiste voorschoolse programma's krijgen.
- Voorscholen worden zoveel mogelijk in hetzelfde gebouw geplaatst als de peuterspeelzalen.
- Als de keuze moet worden gemaakt, wordt een nieuwe voorschool bij voorkeur gekoppeld aan een 'witte' school.

Lagere schooladviezen

Migrantenleerlingen krijgen op basis van gelijke Cito-resultaten vaker een lager schooladvies, zo blijkt uit een onderzoek van de Adviesraad Diversiteit en Integratie van de gemeente Amsterdam. De Onderwijsraad heeft laten zien dat 40 procent van de Turkstalige leerlingen in het basisonderwijs onder zijn of haar niveau zit.

(Bron: Forum en Onderwijsraad)

Meer mogelijkheden voor doorstroming

Niet alleen in het basisonderwijs, maar ook in het voortgezet onderwijs is sprake van een groeiende tweedeling: vmbo-scholen worden relatief 'zwarter', scholen voor havo/vwo naar verhouding 'witter'. Ook is sprake van 'onderadvisering': migrantenleerlingen met hetzelfde niveau als andere leerlingen krijgen gemiddeld een lager schooladvies. Om deze tweedeling te bestrijden moeten scholen meer mogelijkheden krijgen om leerlingen te laten doorstromen naar een hoger schoolniveau. Ook op latere leeftijd moeten er voldoende mogelijkheden zijn om alsnog een hogere opleiding te krijgen, met behulp van het tweedekans-onderwijs.

De achterstand van migrantenleerlingen

Aan het einde van de basisschool hebben migrantenleerlingen gemiddeld een taalachterstand van één à twee jaar op autochtone leerlingen. Turkse en Antilliaanse leerlingen in groep 8 hebben een taalachterstand van bijna tweeënehalf jaar. Marokkaanse leerlingen lopen twee jaar achter en Surinaamse kinderen ongeveer één jaar, evenveel als autochtone achterstandsleerlingen.

Van alle autochtone leerlingen volgt ongeveer de helft havo/vwo. Van alle Surinaamse en Antilliaanse leerlingen gaat ongeveer 25 procent naar een school voor havo/vwo. Bij Turkse en Marokkaanse leerlingen is dit 20 procent. 80 procent van deze leerlingen gaat naar het vmbo.

Binnen het vmbo zijn leerlingen met een Turkse en Marokkaanse achtergrond vaker te vinden in de lagere onderwijsniveaus.

Migrantleerlingen met een vmbo-diploma maken vrijwel altijd de stap naar het vervolgonderwijs. De uitval in het mbo is bij Turkse en Marokkaanse leerlingen echter hoog. Daartegenover is de instroom in het hoger onderwijs van Turkse en Marokkaanse jongeren sinds 1995 verdubbeld. De deelname van migrantenvrouwen aan het hoger onderwijs is in de meeste groepen migranten sneller gestegen dan die van de mannen.

(Bron: SCP)

Vmbo'ers verdienen beter

In de nota *Het VMBO verdient beter* (oktober 2003) heeft de SP onderzoek gedaan naar het functioneren van vmbo-scholen. Docenten geven in dit onderzoek aan dat zij onderwijs willen geven dat beter aansluit bij het type leerling, bijvoorbeeld door meer praktijkgericht onderwijs, kleinschaliger onderwijs en verschillende vormen van onderwijs. Vooral het grote aantal leerlingen met gedragsproblemen in het vmbo (zorgleerlingen) maakt het werk zwaar.

Onze voorstellen

- Er moeten voldoende speciale scholen komen waar leerlingen met gedragsproblemen in kleine klassen kunnen worden opgevangen.
- Scholen moeten kunnen rekenen op de gemeente voor noodzakelijke bijstand door hulpverleners, zoals maatschappelijk werk, jeugdhulpverlening en gezondheidszorg.

Meer persoonlijke begeleiding

Elk jaar verlaten ongeveer 60.000 jongeren hun school zonder startkwalificatie. Daaronder zitten veel migrantleerlingen. Om dit aantal terug te dringen, moeten scholen meer mogelijkheden krijgen om leerlingen te begeleiden. Mentorprojecten, waarbij oudere migranten leerlingen zich opwerpen als begeleider, zijn een succesvol middel om het schoolverzuim terug te dringen.

Onze voorstellen

- Potentiële schooluitvallers krijgen een persoonlijke begeleider of een mentor.
- Ouders van kinderen met een taalachterstand krijgen zo nodig ondersteuning en worden nauw betrokken bij het leerproces van hun kinderen.
- Investerings in extra onderwijspersoneel maken het mogelijk dat ouders vaker thuis worden bezocht.

Het goede voorbeeld

Het Norbertus College in Roosendaal zet studenten van Turkse en Marokkaanse afkomst in om de 'zorgleerlingen' te helpen. Tolgay Arslan (24), student internationaal management aan de HES en mentor van het eerste uur:

'Een paar jaar terug gaf ik al met een groep Marokkaanse vrienden huiswerkbegeleiding in Kalsdonk, zeg maar de allochtonenwijk van Roosendaal. Geheel vrijwillig hielpen we zo'n twintig leerlingen om hun leerachterstand in te halen. We begonnen hier aan het Norbertus kleinschalig, met vier mentoren. Daarvan ben ik de enige die na drie jaar nog over is gebleven. Maar het project is snel gegroeid. Nu hebben we al veertig mentoren, iedereen heeft de verantwoordelijkheid over één vmbo-leerling.'

(Ronald Kennedy, interview met Tolgay Arslan, in: *Tribune, Nieuwsblad van de SP*, jrg. 40, nr. 12, december 2004, p. 30.)

Meer kans op een herkansing

De vele schooluitvallers, onder wie velen met een niet-westerse afkomst, moeten later alsnog de mogelijkheid krijgen om een diploma te halen. Het vroegere leerlingwezen (tegenwoordig de Beroepsbegeleidende

Leerweg in het mbo) biedt daarvoor goede mogelijkheden. Juist voor deze jongeren moeten er praktijkgerichte leerwerktrajecten voorhanden zijn. Bezuinigingen hebben het volwassenenonderwijs helaas behoorlijk uitgedaasd. Daardoor hebben schooluitvallers minder kansen om op latere leeftijd alsnog een diploma te halen.

Onze voorstellen

- Er komen voldoende mogelijkheden voor vervolgonderwijs voor jongeren die op latere leeftijd alsnog een (hoger) diploma willen halen.
- Gemeenten en scholen voor volwassenenonderwijs krijgen voldoende middelen om schooluitvallers een tweede kans te bieden.

Geen buitenlandse financiering

De Nederlandse overheid is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijs. Daarbij hoort een ruimhartige publieke financiering. Buitenlandse financiering van Nederlandse publieke onderwijsinstellingen is ongewenst. Op grond van het principe 'wie betaalt, bepaalt' kan dit leiden tot inhoudelijke bemoeienis.

Onze voorstellen

- Scholen bieden transparantie over hun inkomsten en giften.
- Er komt een einde aan buitenlandse financiering van het Nederlandse onderwijs.

Meer aandacht voor wat ons bindt

In het onderwijs moet meer aandacht zijn voor wat ons allen bindt, voor democratisch besef en verdraagzaamheid tegenover elkaar.

Onze voorstellen

- In geschiedenisonderwijs, filosofie, maatschappijleer en seksuele voorlichting maken leerlingen kennis met het ontstaan van bepaalde waarden en normen en met het bestaan van gezamenlijke rechten en plichten.
- De onderwijsinspectie ziet erop toe dat scholen de integratie bevorderen.

Rooie Reuzen

In 2000 wonnen Kifayet Akdag, Saliha Demirci en Hanimnaz Aktas de Rooie Reusprijs, de prijs die de SP in het leven heeft geroepen voor mensen die zich inzetten voor behoud van de solidariteit en strijden tegen maatschappelijk onrecht. Deze Turkse moeders uit Deventer hielden hun kinderen thuis van school, uit protest tegen het uitblijven van maatregelen tegen de scheiding van het onderwijs in witte en zwarte scholen.

4 SAMEN WONEN IN NEDERLAND

Samen wonen is een voorwaarde voor een succesvolle integratie van nieuwkomers. Door het ontstaan van ‘witte’ en ‘zwarte’ buurten verliezen we elkaar echter uit het oog. Om verdere segregatie te voorkomen moeten overheden hun verantwoordelijkheid nemen en een beter volkshuisvestingsbeleid gaan voeren. Een doordacht spreidingsbeleid hoort daar bij. In het verleden heeft de politiek de foute beslissing genomen om de band tussen overheid en woningcorporaties door te knippen.

Meer regie door de overheid is onvermijdelijk, willen we in de toekomst meer gemengde buurten krijgen. Bij de aanpak van de naoorlogse sociale huurwijken (de zogenoemde ‘herstructurering’) zijn de afgelopen jaren veel sociale huurwoningen gesloopt. Deze huurwoningen werden voor tweederde vervangen door veel duurdere koopwoningen. De keuze voor massale sloop had mede tot doel de diversiteit in de wijken te bevorderen. In de praktijk heeft deze slooppolitiek meestal slecht uitgepakt. Met de huizen is vaak ook de sociale structuur uit de buurt gesloopt.

Slopen in plaats van beheren

‘Slopen is de makkelijkste vorm van spreidingsbeleid. Maar er spelen vaak ook verborgen motieven. Veel corporatiebezit ligt op aantrekkelijke locaties, dat zijn dus goedkope woningen op dure grond. Slopen en herbouwen met – vaak duurdere – koopwoningen is voor corporaties een relatief gemakkelijke manier om winst te boeken, buurten waar ze anders veel energie in moeten steken te laten verdwijnen en de bedrijfswaarde van hun bezit te verhogen. Ook bij gemeenten spelen verborgen motieven. Zo is het voor een gemeente interessant om te slopen. Bij sloop en nieuwbouw kunnen zij de kosten van de infrastructuur namelijk verrekenen in de grondkosten; bij renoveren niet.

Ten slotte speelt ook de bedrijfscultuur mee. Slopen geldt onder bestuurders als moedig en sterk, en met opvallende nieuwbouw scoor je beter dan met renoveren. Welke wethouder wil nou geen goede sier maken met een project met ‘visie’, inclusief presentaties met fantastische 3D artist impressions van hoe het er uit komt te zien. De architect haalt ook gemakkelijker de vakbladen met een flitsend plan dan met een zorgvuldige levensduurverlenging. Niet-slopers daarentegen geven vaak aan sloop onnodig of zelfs ongewenst te vinden en andere doelen en middelen in te zetten om de waarde van het bezit te vergroten. Daar is de bedrijfscultuur meer gericht op de sociale kant van het woningbeheer.’

(Diederik Olders, ‘Corporaties moeten als de sodemieter andere mores leren’. Woningbeheer volgens antisloopprofessor André Thomsen, in: *Spanning*, uitgave van het wetenschappelijk bureau van de SP, jrg. 9, nr. 10, november 2007, p. 7-9.)

Minder sociale woningen verkopen

Woningcorporaties zijn door foute beslissingen van CDA, PvdA en VVD in de rol van winstmakende projectontwikkelaar gedwongen en hebben daardoor hun oorspronkelijke taak, zorgen voor voldoende sociale volkshuisvesting, uit het oog verloren. Sommige corporaties verkopen het liefst aantrekkelijke laagbouw-woningen en woningen in aantrekkelijke wijken. Met de verkoop van deze woningen kunnen zij immers de meeste winst boeken. Het gevolg is dat het aandeel sociale huurwoningen in de aantrekkelijke wijken verder terugloopt, waardoor aanvankelijk gemengde wijken eenzijdiger worden. Die ontwikkeling moeten we zien te keren.

Onze voorstellen

- De verbroken relatie tussen overheid en woningcorporaties wordt weer hersteld. Sociale volkshuisvesting leent zich slecht voor marktwerking en winst maken.
- De rijksoverheid ontwikkelt vuistregels voor situaties waarin de verkoop van sociale huurwoningen onverantwoord is.

- Sociale huurwoningen mogen in ieder geval niet verkocht worden in wijken waar het aandeel van deze woningen minder dan de helft is van het regionale gemiddelde.

Meer sociale woningen bouwen

Niet alleen in de 'zwarte', maar ook in 'witte' wijken moeten de woningen gevarieerder worden. Deze wijken moeten toegankelijk worden voor mensen met een lager inkomen. Deze mogelijkheid van integratie waren overheden bij de start van de herstructurering 'vergeten'. Ook de parlementaire onderzoekscommissie integratiebeleid pleitte in 2004 voor meer gemengd wonen in de 'witte' wijken. In juni 2005 zijn met 21 stadsregio's prestatieafspraken gemaakt over het aandeel betaalbare huurwoningen in de (rand)gemeenten. Deze afspraken worden tot nu toe niet of nauwelijks nagekomen.

Onze voorstellen

- Er worden veel meer sociale huurwoningen en goedkope koopwoningen gebouwd in 'witte' wijken.
- De prestatieafspraken over de bouw van betaalbare huurwoningen in wijken die nu vooral bestaan uit dure huur- en koopwoningen worden aangescherpt en er komen financiële sancties op het niet halen van deze afspraken.
- Bij gemeenten die te weinig sociale huurwoningen bouwen wordt de meeropbrengst afgeroomd en ter beschikking gesteld aan gemeenten die hun afspraken wél nakomen.

Door politici verboden

'De overtuiging dat integratie de buitenlandse werknemers kan helpen om in Nederland ook echt kansen te krijgen, wordt in Oss al sinds begin jaren zeventig vertaald in een spreidingsbeleid bij het toewijzen van huizen. Niet alleen de SP, maar de complete gemeenteraad staat op het standpunt dat de buitenlanders niet in één of twee wijken geconcentreerd moeten worden. Als je wilt dat ze integreren, moet je ze spreiden over alle wijken. Woningbouwvereniging Sint Willibrordus hanteert, geheel in lijn met de gemeentelijke nota Minderhedenbeleid een norm van maximaal 10 procent buitenlanders per wijk.

Maar als dat in 1985 buiten Oss bekend wordt, breekt opnieuw de pleuris los in links Nederland.

De aanleiding is een brief van de stichting Welzijn Buitenlandse Werknemers, die stelt dat niet elke woningzoekende gelijk wordt behandeld.

Directeur Joop van den Broek van Sint Willibrordus zegt - geconfronteerd met de kritiek - tegenover het Brabants Dagblad dat het beleid dan misschien volgens de letter van de wet discriminerend is, maar in de praktijk bevordert het juist de integratie: "De buitenlanders zijn aardig geïntegreerd in de Osse samenleving. We hebben hier nauwelijks problemen tussen beide groepen. Ik werk meer naar de geest van de wet. En de geest is belangrijker dan de letter."

Dat mag hij dan vinden, het Tweede Kamerlid Andree van Es van de PSP denkt daar geheel anders over. Op 18 maart 1985 stelt ze vragen aan staatssecretaris Brokx over het spreidingsbeleid in Oss, dat volgens haar in strijd is met het non-discriminatieartikel in de Grondwet.'

(Kees Slager, *Het geheim van Oss. Een geschiedenis van de SP, Amsterdam/Antwerpen 2001*, p. 366-367.)

Het liefst in een gemengde wijk

'Aan allochtone bewoners van de te slopen woningen moet vervangende woonruimte worden aangeboden, niet alleen in de herstructureringswijk, maar vooral ook in de autochtone buitenwijken of rand-gemeenten. Uiteraard gespreid. Woningcorporaties moeten worden gedwongen een deel van hun vrijkomende woningen daarvoor beschikbaar te stellen. Om in de steden tot een evenwichtige samenstelling van de bevolking te komen is verplichte spreiding helemaal niet nodig. De meeste allochtonen wonen het liefst in een gemengde wijk.'

(Marcel van Dam, *De Volkskrant*, 23 september 2004.)

Meer dan spreiden

Op 26 november 2006 kreeg SP-wethouder Chris Ermers uit Oss uit handen van toenmalig minister Verdonk een 'Parel van Integratie'. Deze prijs werd toegekend door KIEM (Kennisnet Integratiebeleid en Etnische Minderheden), als beloning voor het gevoerde integratiebeleid.

'We hebben tegen elkaar gezegd: wat willen we nu, balkenbrij of gemengde sla? In 2003 overheerste het idee dat 'etnische minderheden' zich maar eens moesten aanpassen aan de Nederlandse samenleving. Als een soort balkenbrij dus. Daar is natuurlijk veel voor te zeggen, want de onderlinge verschillen mogen niet té groot zijn. Maar je kunt ook voor de gemengde sla kiezen. Dat houdt in dat de samenleving bestaat uit verschillende onderdeeljes met een eigen identiteit, maar toch aanvoelt als één geheel. Dat betekent dat je wel goed moet mengen. Daar hoort het vermijden van concentraties op bijvoor-

beeld scholen of in wijken nadrukkelijk bij. Maar ook wederkerigheid. Integratie is een gezamenlijke opdracht, ieders verantwoordelijkheid.'

'We bezoeken scholen, wijkraden, woningbouwverenigingen en allerlei verenigingen om te praten over allochtonenbeleid. Op die manier willen we ook de autochtone Ossenaren aanspreken op hun verantwoordelijkheid voor integratie. Het is dus niet alleen een opdracht aan het adres van allochtonen.'

(Marjo van Lijssel, Oss: Parel van integratie, in: *Tribune, nieuwsblad van de SP*, jrg. 43, nr. 1, januari 2007, p. 21.)

Huren in 'witte' wijken aanpassen

Woningen in populaire wijken zijn duurder dan in wijken met veel sociale huurwoningen. In die wijken hebben woningcorporaties de afgelopen vijftien jaar de huren vaak verhoogd tot boven de 'aftoppingsgrens' of zelfs boven de 'huurtoeslaggrens' (van 620 euro per maand). Door deze maatregelen zijn deze wijken onbereikbaar geworden voor mensen met een lager inkomen.

Onze voorstellen

- Woningcorporaties worden verplicht om hun woningen in wijken met een laag aandeel sociale huur tegen aangepaste huren te verhuren aan huishoudens met een inkomen onder de huurtoeslaggrens.
- Het systeem van huurtoeslag wordt verruimd, zodat huishoudens met lagere inkomens meer toegang hebben tot 'witte' wijken.

Woningen beter toewijzen

De segregatie in het wonen kan worden tegengegaan door een andere manier van woningtoewijzing. Huurders met lagere inkomens, waaronder veel migranten, moeten meer kansen krijgen op een woning in wijken die nu nog voor hen op slot zitten. Dat kan door het stelsel van huurtoeslagen aan te passen.

Onze voorstellen

- In regio's met veel 'zwarte' wijken zijn gemeenten verplicht om een verordening voor de woonruimteverdeling vast te stellen, waarin regels zijn opgenomen die gemengd wonen bevorderen, met behoud van de keuzevrijheid van mensen.
- Een voorbeeld van zo'n maatregel is het toekennen van een bonus-inschrijfduur voor woningzoekende migranten die reageren op een woning in een 'witte' wijk. Andersom kunnen autochtonen een bonus-inschrijfduur krijgen voor woningen in een 'zwarte' wijk.
- Particuliere verhuurders worden gestimuleerd om zich bij dit bonus-inschrijfsysteem voor woonruimteverdeling aan te sluiten.
- In alle gemeenten met 'zwarte' wijken krijgen migranten die zich inschrijven als woningzoekende een intakegesprek, waarin zij worden geïnformeerd over hun keuzemogelijkheden, met inbegrip van het wonen in 'witte' wijken. Autochtonen worden tijdens een intakegesprek geïnformeerd over woonmogelijkheden in 'zwarte' wijken.
- Het stelsel van huurtoeslagen moet met het oog op een betere toegang tot huisvesting worden aangepast.

Vaker opnieuw in de fout

Van de jonge verdachten in 1999 ging in de periode tussen 1999 en 2004 64 procent opnieuw in de fout. Dit aantal 'recidivisten' is het hoogste onder Marokkaanse jongeren, ruim 80 procent. Het laagste was dit onder niet-migrantenverdachten, ongeveer 58 procent.

(Bron: SCP)

Vaker verdacht

De meeste mensen zijn brave burgers, waar ze ook vandaan komen. Van al onze burgers was in 2004 1,4 procent geregistreerd als verdachte bij de politie. Bij burgers van niet-westerse afkomst was dit 4,5 procent. Niet hoog, wel te hoog in vergelijking met de rest. Antilliaanse Nederlanders scoorden het slechtst met 7,5 procent.

Gemiddeld stond 1,6 procent van alle jongeren bij de politie in de boeken. Bij Turkse jongeren was dat 4,0 procent, Surinamers 5,1 procent, Antillianen 7,2 procent en Marokkanen 8,1 procent.

(Bron: SCP).

Aanpakken van overlast en criminaliteit

Overlast en criminaliteit in de buurt moeten hard worden aangepakt, met een lik-op-stuk beleid, dat de daders direct confronteert met de gevolgen van hun asociaal gedrag. Ouders moeten worden aangesproken op het gedrag van hun kind en nauw worden betrokken bij de resocialisatie.

Statistieken laten zien dat migranten vaker dader, maar ook vaker slachtoffer zijn van criminaliteit. Dat ze vaker slachtoffer zijn, heeft te maken met het feit dat ze vaker wonen in wijken met grotere problemen. Dat migranten en hun kinderen oververtegenwoordigd zijn in de daderstatistieken, heeft ook met hun omstandigheden te maken. Marokkaanse jongeren zijn op nogal wat plaatsen een probleemgroep. Ze zijn niet vaker dan gemiddeld crimineel omdat ze Marokkaan zijn, maar omdat ze in weinig florissante omstandigheden opgroeien, achterblijven in het onderwijs, weinig perspectief zien, hun eigen verantwoordelijkheid ontlopen en liever anderen de schuld geven. Hun ouders en hun omgeving zijn soms niet in staat om hun kinderen op het rechte pad te houden.

De aanpak van asociaal en crimineel gedrag moet altijd zijn gericht op de daders, en niet op maatregelen waar de hele wijk last van heeft en waardoor de hele buurt een slechte naam krijgt. Dus wel een straatverbod voor (veroordeelde) plegers van misdrijven, maar geen samenscholingsverbod voor jongeren die niets op hun geweten hebben. Het gebruik van Mosquito's (luidsprekers die een hoge toon produceren) op plekken waar jongeren rondhangen is symptoombestrijding.

Integratie is onmogelijk als mensen zich onveilig voelen, door asociaal gedrag, illegale onderhuur, drugs-handel in portieken en overlast op straat. Een beperkt aantal buurten heeft te maken met een concentratie van deze problemen. Om deze buurten veiliger te maken is een combinatie nodig van gerichte politie-inzet, bemoeizorg met ouders en jongeren en het bieden van voldoende voorzieningen, ook voor jongeren in de hangleeftijd. Zoals betaalbare sportvoorzieningen die aansluiten bij de interesse van de jongeren, of opvangvoorzieningen voor speciale doelgroepen, zoals (ex-)drugsgebruikers.

Onze voorstellen

- Er komt meer politie in de buurten die dat nodig hebben. Agenten zijn zichtbaar aanwezig in de wijk, op straat en op een wijkpost. Een flink deel van de politie-inzet vindt plaats in de vorm van vaste teams, die de wijk goed kennen, er iets te zeggen hebben en kunnen rekenen op steun en bijstand van bewoners.
- De politie-inzet is geconcentreerd op de mensen die de problemen veroorzaken, zonder de goedwillende bewoners op te zadelen met nodeloze overlast; dus een straatverbod voor de dader in plaats van een samenscholingsverbod in de buurt.
- Drugspanden en illegaal verhuurde panden worden gesloten en onteigend.
- Mensen die profiteren van illegalen, zoals werkgevers en huisjesmelkers, worden harder aangepakt.
- De bestaande juridische middelen om particuliere huisbazen die misbruik maken van illegalen aan te pakken worden veel meer ingezet en zo nodig uitgebreid.
- Er komen voldoende jongerenwerkers en voorzieningen voor jongeren in de buurt.
- Er komt meer hulp, opvang en resocialisatie voor verslaafden en daklozen.

Gezamenlijke belangen

In Nijmegen brengt het college van SP, PvdA en GroenLinks mensen met verschillende culturen bij elkaar door ze aan te spreken op hun gezamenlijke belangen. De ouder-kindcentra trekken hier ouders aan van alle achtergronden, omdat thema's als opvoeding en leefbaarheid iedereen aangaan. De moeders komen zo uit hun isolement, worden vrijwilliger of vinden via het centrum betaald werk. Gezamenlijk een cursus volgen of samen iets organiseren is een goede manier om respect op te bouwen voor elkaar en voor ieders culturele achtergrond.

Geen vervreemding in de eigen wijk

Door de mislukte integratiepolitiek zijn veel oorspronkelijke bewoners zich een vreemde gaan voelen in hun eigen straat of buurt. Een overconcentratie van migranten kan leiden tot vervreemding van hun autochtone burens. Vrijwilligers zijn de smeeroil van de sociale structuur in de wijk. Activiteiten in de buurt die open staan voor iedereen kunnen zorgen voor meer contacten tussen bewoners met een verschillende achtergrond. De overheid moet dergelijke initiatieven stimuleren.

Onze voorstellen

- Investeren in samen leven kan bijvoorbeeld door sport- en wijkaccommodaties in de buurt tegen redelijke tarieven te verhuren. Daar moeten ruime openingstijden zijn, ook in de vakantietijd en in het weekeinde.
- In deze accommodaties moeten voldoende beheerders zijn die een binding hebben met de buurt.
- Verenigingen die zelfstandig taken uitvoeren moeten aanspraak kunnen maken op een huurkorting.
- Kadervorming van vrijwilligers moet worden ondersteund en hulp moet worden gegeven aan vrijwilligers die tegen problemen aanlopen.
- Publieke voorzieningen op het gebied van cultuur, welzijn, sport en zorg horen wat ons betreft altijd de héle wijk te bedienen en dienen zich niet te richten op slechts één of enkele etnische doelgroepen.

Geen exclusiviteit

In Doesburg heeft de SP-wethouder bij de oprichting van een jongerencentrum de voorwaarde gesteld dat activiteiten toegankelijk moeten zijn voor alle bevolkingsgroepen. Er is een veelzijdige programmering, waardoor voorkomen wordt dat een bepaalde leeftijdsgroep of etnische groep gaat overheersen en 'bezet' neemt van het centrum. Door deze politiek worden nu ook optredens of activiteiten die worden georganiseerd door specifieke etnische groepen door verschillende jongeren bezocht.

5 SAMEN WERKEN IN NEDERLAND

Werk brengt brood op de plank. Het hebben van werk en inkomen is echter ook belangrijk voor het zelf-respect van mensen en voor de integratie in de samenleving. Wie werkt, doet mee. Meer werkgelegenheid voor migranten dient ook het belang van de hele samenleving. We hebben in de toekomst al onze arbeidskrachten hard nodig om de economie draaiende te houden en Nederland beter te maken. Dit betekent dat bedrijven hun maatschappelijke verantwoordelijkheid moeten nemen, werken lonend moet zijn en discriminatie moet worden bestreden. Van migranten die werk zoeken mag worden verlangd dat zij de kansen die zij krijgen ook daadwerkelijk grijpen. Zeuren over anderen en ondertussen zélf niet de handen uit de mouwen steken, moeten we niet accepteren.

Samen aan het werk

In een geïntegreerde samenleving staat niemand langs de kant. Overheden - landelijk en lokaal - dienen waar nodig zélf (tijdelijk) werkgelegenheid te creëren, waardoor ook meer migranten een kans krijgen op werk in een gesubsidieerde baan. Het uiteindelijke doel moet zijn om mensen te laten doorstromen naar 'gewoon' werk, in het bedrijfsleven, bij maatschappelijke instellingen of bij de overheid.

Onze voorstellen

- Er komen meer mogelijkheden voor scholing en bijscholing en voor de begeleiding van migranten die uit het arbeidsproces zijn geweest, of voor het eerst aan het werk gaan.
- Eenmaal aan het werk moet werk lonend zijn. Hierbij geldt het principe 'gelijk loon voor gelijk werk'.
- In het onderwijs, de zorg en het toezicht komen we veel handen tekort. In plaats van gesubsidieerde arbeid moeten we hier investeren in echte banen.
- Van 'maatschappelijk verantwoorde' ondernemers verlangen we meer inzet om werk-scholingsbanen te scheppen. Daarnaast worden met ondernemers afspraken gemaakt om ervoor te zorgen dat meer mensen doorstromen van gesubsidieerde naar reguliere banen.
- Migrantten behoren relatief vaker tot de groep 'werkende armen'. Ook hier geldt dat werken lonend moet zijn. Om armoede te bestrijden wordt als eerste stap een 'werkbonus' ingevoerd.

Een persoonlijke aanpak

Ook in Groningen zijn migranten oververtegenwoordigd in de werkloosheidscijfers. De SP-wethouder besloot dat een persoonlijke aanpak de beste is. Samen met migranten die een baan zoeken, gaat hij op werkbezoek bij bedrijven. Die willen graag de wethouder ontvangen; zijn reisgezelschap krijgt de mogelijkheid zich eens op een andere manier te presenteren en tegelijk te leren over hoe het eraan toegaat in zo'n bedrijf. De bedrijven overwinnen op deze manier hun terughoudendheid om migranten aan te nemen.

Regulering van de arbeidsmarkt

Arbeidsmigratie in het verleden is de belangrijkste oorzaak van de integratieproblemen van nu. Uit het verleden kunnen we lessen trekken voor het heden. Met de komst van arbeiders uit de Oost-Europese landen dreigen nu soortgelijke problemen te ontstaan als eerder na de komst van de gastarbeiders uit Marokko en Turkije: veiligheidsproblemen op het werk door taalproblemen, concentratie van huisvestingsproblemen in de moeilijkste wijken en instroom op scholen van kinderen met een taalachterstand. Evenals toen is ook nu het argument te horen dat deze migranten tijdelijk zullen blijven en overheden daarom niet hoeven in te grijpen. Net als toen is dat ook nu naïef.

Sinds mei 2007 is het systeem van werkvergunningen voor de Oost-Europese landen opgeheven. Werknemers uit deze landen kunnen zich vrij in ons land vestigen. Het is waarschijnlijk dat veel van deze gezinnen in ons land zullen blijven. In 2011 zullen ook Roemenen en Bulgaren vrij toegang krijgen tot de Nederlandse arbeidsmarkt. Verdere uitbreiding van de Europese Unie zal de noodzaak van een integratiebeleid voor deze groepen steeds actueler maken.

Onze voorstellen

- Net als andere markten, moet ook de internationale arbeidsmarkt worden gereguleerd. Binnen de Europese Unie moet ons land weer het recht krijgen om zélf te bepalen wie en hoeveel mensen in Nederland aan de slag kunnen, bijvoorbeeld door werkvergunningen.
- Bedrijven moeten zorgen voor fatsoenlijke huisvesting, taalcursussen en opleidingen voor arbeidsmigranten. Ontduiken van Cao's en het bieden van onfatsoenlijke huisvesting worden hard aangepakt.

In Polen zitten ze zonder

In Poolse ziekenhuizen worden afdelingen gesloten bij gebrek aan voldoende geschoolde artsen en verpleegkundigen. Die waren er wel, maar zijn naar West-Europa vertrokken. Als dat zo doorgaat, kunnen de Polen niets anders dan in andere landen, zoals Oekraïne en Rusland, de benodigde werkrachten weglukken.

Een leerwerkplicht voor jongeren

De werkloosheid onder jonge migranten is twee keer zo hoog als onder jonge niet-migranten. Met de tijdelijke opbloei van de economie is de werkloosheid afgenomen, maar de positie van deze jongeren op de arbeidsmarkt blijft erg kwetsbaar. Migrantjongeren zitten relatief vaak in de lagere onderwijsniveaus van het vmbo, waar de schooluitval het hoogste is en de kans op een baan het kleinst. Opleiding is de belangrijkste sleutel om de achterstand op de arbeidsmarkt in te halen.

Onze voorstellen

- Uitval wordt voorkomen door jongeren tot 23 jaar een leerwerkplicht te geven. Zij kunnen of naar school, of aan het werk.
- Bij deze leerwerkplicht staat het krijgen van onderwijs voorop. Ook voor deze jongeren geldt het minimumjeugdloon.

Meer zelfstandige ondernemers

Tussen 1994 en 2004 is het aantal migrantenondernemers bijna drie maal zo groot geworden. Onder autochtonen is het aantal ondernemers anderhalf keer toegenomen. In 2006 kende Nederland 70.000 migrantenondernemers. 13,5 procent van de Turkse Nederlanders is ondernemer, tegenover 11,5 procent van de niet-migranten. Ruim 7 procent van de Marokkanen is ondernemer.

(Bron: SCP)

Discriminatie bestrijden

Migranten scholieren worden nog steeds vaker afgewezen voor een stageplaats. Migrantjongeren hebben nog steeds meer moeite met het vinden van een baan. Een kwart van de werkgevers discrimineert bij het aannemen van personeel. Dit betekent dat deze jongeren minder kansen hebben om via betaald werk te emanciperen en te integreren, en hun talenten en kennis onbenut blijven. Discriminatie vormt een belemmering voor de integratie van migranten in onze samenleving. De overheid moet meer werk maken van de bestrijding van discriminatie op de arbeidsmarkt.

Onze voorstellen

- Bedrijven en overheden maken met scholen bindende afspraken over stageplaatsen en leerwerktrajecten.
- Werkgevers zorgen ervoor dat hun werknemers een redelijke afspiegeling vormen van de omgeving van het bedrijf.

Meer armoede

In 2005 hadden iets meer dan 660.000 huishoudens (dat is 10 procent van alle gezinnen in Nederland) een inkomen onder de lage-inkomensgrens. Van de niet-migranten heeft 8 procent een laag inkomen, bij de niet-westerse migranten is dit bijna 30 procent. 237.000 huishoudens behoren tot de groep 'werkende armen'.

(Bron: CBS en SCP)

Armoede voorkomen

Een groot deel van de arme gezinnen heeft een niet-westerse afkomst. Het hebben van voldoende inkomen is een belangrijke voorwaarde voor een volwaardige deelname aan de samenleving. Niet alleen uitkeringsgerechtigden, maar ook steeds meer werkenden in laagbetaalde baantjes kampen echter met armoede en inkomensproblemen. Ook hier zijn migranten oververtegenwoordigd. Wie onze stations poetst, onze wegen onderhoudt, onze groenten oogst, ons vuilnis ophaalt, verdient het om een fatsoenlijk inkomen te krijgen en uit de armoede te blijven.

Onze voorstellen

- Er komt een structurele verhoging van het minimumloon en de daaraan gekoppelde uitkeringen van 5 procent voor de komende vier jaar. Het sociale minimum wordt de komende vier jaar met 10 procent verhoogd.
- Het toezicht op nakoming van wettelijke en Cao-verplichtingen door werkgevers wordt verscherpt en sancties op ontduiking worden verzaamd.
- Gemeenten krijgen weer de mogelijkheid om categorale bijstand te verstrekken en meer mogelijkheden voor schuldhulpverlening.
- Er komt een strengere controle op de naleving van de Wet minimumloon.
- Gemeentelijke leer-werkmaatschappijen worden opgericht, waar mensen die nog geen werk kunnen vinden scholing krijgen en praktijkervaring kunnen opdoen, tegen een eerlijk loon.

EN NU SAMEN VERDER

In deze nota presenteren we onze analyses over integratie. En doen we concrete voorstellen om de integratie van migranten te verbeteren. Maar integreren is vooral mensenwerk. Gedeelde toekomst biedt bouwstenen voor een samenleving waarin mensen niet meer tegenover elkaar staan, maar samen optrekken, op school, in de buurt en op het werk. Dat zal in dorpen anders gebeuren dan in steden, en in 'witte' wijken anders verlopen dan in 'zwarte' wijken. We beseffen ook dat we deze plannen niet in ons eentje kunnen uitvoeren, maar volop de steun nodig hebben van anderen, zoals vakbonden, maatschappelijke organisaties, en andere politieke partijen. Maar vooral de samenwerking met mensen, allochtonen én autochtonen.

Over onze analyses en voorstellen willen we graag de mening van zoveel mogelijk mensen horen. Dat is van groot belang, om onze alternatieven nog steviger te onderbouwen en daardoor meer kans van slagen te geven. Hebt u suggesties, kritiek, commentaar, of wilt u samen met ons de handen uit de mouwen steken om concrete problemen aan te pakken en op te lossen, neem dan snel contact op met de dichtstbijzijnde afdeling van de SP. Meer informatie daarover en over tal van andere relevante zaken vindt u op www.sp.nl.

In de Tweede Kamer is Sadet Karabulut onze woordvoerder op het terrein van participatie, emancipatie en integratie. Via haar komt u ook terecht bij de SP-Kamerleden die zich inzetten voor beter onderwijs, meer en betere banen, sociale huisvesting, meer veiligheid en betere rechtsbescherming.

Sadet Karabulut kunt u bereiken via:
S.Karabulut@tweedekamer.nl

SP

www.sp.nl

Vijverhofstraat 65
3032 SC Rotterdam
T. 010 243 55 55
F. 010 243 55 66